

ผลของการจัดกิจกรรมเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมต่อการเพิ่มทักษะแยกขยะ ของเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด

The Effect of Conducting Waste Separation Learning Activities Through Participatory Creative Drama on Improving Waste Separation Skills among First-Grade Students at the Boploy Municipal Early Childhood Development Center, Bo Rai District, Trat Province

นวรรตน์ เหลืองโสมนภา¹, ฤชฎา ชูจิต¹, ฤชณะ มณีมา¹, ฤชณา กองสมัค¹, ประไพวดี สุพิศ¹ ปรียานุช สือสุวรรณ¹,
พัทธนัย เขียวสง่า¹, สุราทิพย์ ไสยแพทย์¹, ธนโชติ พิมพ์แก้ว¹, ปิยะทัศน์ ชัยภา¹ ฤชณา สระแสง², ยศพล เหลืองโสมนภา^{3*}

Nawarat Leungsomnapa¹, Kidsada Chujit¹, Kitsana Maneema¹, Kidsana Kongsamak¹
Praphaiwadee Supit¹, Preeyanuch Suesuwan¹, Phatthadon Khiaosahnga¹ Suthathip Saiyaphat¹,
Tanachot Pimkeaw¹, Piyathas Chaipha¹ Kitsana Srasaeng², Yosapon Leungsomnapa^{3*}

¹นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ่อไร่วิทยาคม จังหวัดตราด

²นักศึกษาพยาบาลศาสตร์ วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี, คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

³วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี, คณะพยาบาลศาสตร์ สถาบันพระบรมราชชนก

¹Grade 11 Student Borai Wittayakom School, Trat Province

²Nursing Student Phrapokklao Nursing College, Chanthaburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

³Phrapokklao Nursing College, Chanthaburi, Faculty of Nursing, Praboromarajchanok Institute

(Received: August 16, 2024; Revised: September 9, 2024; Accepted: September 11, 2024)

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มวัดก่อน - หลังครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะแยกขยะของ
เด็กประถมศึกษาปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ก่อนและหลังได้รับกิจกรรม
สร้างการเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ปีการศึกษา 2567 จำนวน
18 คน เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ กิจกรรมสร้างการเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมและ
แบบสังเกตทักษะการแยกขยะ ดำเนินกิจกรรมการทดลองในวันที่ 4 มิถุนายน 2567 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ
จำนวน ร้อยละ และ McNemar test ผลการวิจัยพบว่า

หลังได้รับกิจกรรมสร้างการเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมกลุ่มตัวอย่างมีทักษะการแยก
ขยะดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

ดังนั้นครูสามารถนำกิจกรรมสร้างการเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมนี้ไปฝึกทักษะการ
แยกขยะของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1 ได้ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมแยกขยะที่ดีในอนาคตของเยาวชนต่อไป

คำสำคัญ: การแยกขยะ, ละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม, เด็กนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1

Abstract

This quasi-experimental one-group pretest-posttest study aimed to compare the waste separation skills of first-grade students at the Boploy Municipal Early Childhood Development Center, Bo Rai District, Trat Province, before and after participating in the participatory creative drama of waste separation learning activity. The participants consisted of 18 first-grade students at the Boploy Municipal Early Childhood Development Center, Bo Rai District, Trat Province during the 2024 academic year. The research tools included a participatory creative drama waste separation learning activity and a waste separation skills observation checklist. The experimental activity was conducted on June 4, 2024. Data were analyzed using descriptive statistics, percentages, and the McNemar test

The research results showed that the experimental group demonstrated significant improvement in waste separation skills ($p\text{-value} < .001$) after participating in the participatory creative drama of waste separation learning activity.

Therefore, teachers can consider implementing this creative drama activity to improve waste separation skills among first-grade students and promote good waste separation habits in future generations.

Keywords: Waste separation, Participatory creative drama, First-grade students

บทนำ

ภาวะโลกร้อน (Global warming) คือการที่อุณหภูมิเฉลี่ยที่ผิวโลก และมหาสมุทรเพิ่มสูงขึ้น เกิดจากก๊าซเรือนกระจกสะสมอยู่ในชั้นบรรยากาศมากเกินไปจนความสมดุล (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2566) ปัจจุบันภาวะโลกร้อนทวีความรุนแรงจนสภาพภูมิอากาศของโลกเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก กระทั่งนำไปสู่เหตุการณ์สภาพอากาศสุดขั้ว ที่ก่อให้เกิดภัยพิบัติร้ายแรงรูปแบบต่างๆ ทั้งคลื่นความร้อน ภัยแล้งยาวนาน ไฟป่าลูกกลม ฝนตกหนักฉับพลัน และพายุกำลังแรง ซึ่งล้วนสร้างความเสียหายทำลายธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและคุณภาพชีวิตของมนุษยชาติ (มนนภา เทพสุด และ ชนิษฐา ชัยรัตนาวรรณ, 2567) การช่วยกันลดปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเกิดโลกร้อนจึงเป็นหน้าที่สำคัญของมนุษย์ทุกคน

ขยะคือปัจจัยสำคัญหนึ่งของการเกิดโลกร้อน เพราะขยะทำให้เกิดก๊าซมีเทนซึ่งเป็นก๊าซอันดับสองที่ทำให้เกิดก๊าซเรือนกระจกจากก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (ศูนย์ภูมิอากาศ กรมอุตุนิยมวิทยา, 2567) ในหลายประเทศยังมีจำนวนขยะมาก สถานการณ์ของจำนวนขยะในประเทศไทยยังคงมีจำนวนที่น่าเป็นห่วงเช่นกัน ดังข้อมูลอัตราการเกิดขยะมูลฝอยชุมชนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นจาก 1.04 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ในปี พ.ศ. 2552 เป็น 1.18 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน ในปี พ.ศ. 2562 ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนที่เกิดขึ้นเพิ่มจาก 24.11 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2552 เป็น 28.71 ล้านตัน ในปี พ.ศ. 2562 (กรมควบคุมมลพิษ, 2563 อ้างใน ปวีณา พาณิชยพิเชฐ, 2563) การมีจำนวนปริมาณขยะที่มากขึ้นนี้จะเร่งให้โลกร้อนเร็วขึ้น หากมีการจัดการกับขยะที่ไม่เหมาะสม

การลดปริมาณขยะคือสิ่งที่มนุษย์ทุกคนสามารถช่วยกันลดโลกร้อนและปฏิบัติได้ด้วยตนเอง อย่างไรก็ตามขั้นตอนสำคัญของการลดปริมาณขยะให้ประสบความสำเร็จ มีประสิทธิภาพและได้ประโยชน์อย่างคุ้มค่าคือ การรู้จักแยกประเภทของขยะและทิ้งขยะลงในถังขยะแยกประเภทที่ถูกต้อง (สุภาภรณ์ ศิริโสภณา, 2553) การแยกขยะเป็นพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังและช่วยให้การจัดการขยะดีขึ้นในระดับบุคคลและควรได้รับการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กเพื่อให้เกิดเป็นนิสัยจึงจะสามารถปฏิบัติได้อย่างคงที่ สม่าเสมอ เด็กวัยเรียนเป็นวัยที่มีการปลูกฝังการแยกขยะอย่างชัดเจนเนื่องจากเป็นวัยเข้าสู่โรงเรียนที่หลักสูตรการเรียนการสอนทั้งในและนอกหลักสูตรโดยมีกิจกรรมส่งเสริมการแยกและทิ้งขยะอย่างถูกต้อง อย่างไรก็ตามการสร้างนิสัยการแยกขยะในเด็กกลุ่มนี้จำเป็นต้องเข้าใจธรรมชาติของเด็ก

โดยเฉพาะเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 ที่คาบเกี่ยวเด็กเล็กกับเด็กวัยเรียนซึ่งจะมีธรรมชาติความสนใจและการเรียนรู้เฉพาะกล่าวคือ ไม่อยู่นิ่ง มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ช่างซัก ช่างถาม เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากกิจกรรมหลายๆอย่างโดยเฉพาะการเล่นที่ตนเองได้มีส่วนร่วม (March March, 2020) ดังนั้นการสร้างทักษะการแยกขยะในเด็ก ป 1 จึงควรมีกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อการสร้างความเข้าใจและปฏิบัติได้ผ่านกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจในการเรียนรู้ของเด็ก

ในส่วนละครสร้างสรรค์ (Creative drama) เป็นกระบวนการเรียนรู้ทางเลือกใหม่ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนได้ในหลากหลายมิติทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาเพื่อเสริมสร้างให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ อันเนื่องมาจากละครสร้างสรรค์เป็นกระบวนการเรียนรู้ ที่เปิดโอกาสทางความคิด จินตนาการผ่านการแสดงออกทางภาษาและการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างมีปฏิสัมพันธ์กลุ่มตามบทบาทสมมุติอย่างมีอิสระ (ลิขิตใจดี และกุสุมา เทพรักษ์, ม.ป.ป) กิจกรรมของละครสร้างสรรค์จะต้องมีการสร้างสรรค์ตัวละครและตัวแสดงที่ผู้แสดงออกแบบ ซึ่งการสร้างสรรคนั้นนอกจากจะช่วยให้ผู้แสดงเกิดการเรียนรู้ต่างๆแล้ว ผู้ชมยังเกิดการเข้าใจสิ่งที่ละครต้องการสื่อได้เนื่องจากกิจกรรมมีการคิดออกแบบได้เหมาะสมกับผู้ชมได้ด้วยโดยเฉพาะการให้ผู้ชมมีส่วนร่วมกับละครสร้างสรรค์นั้น จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการแยกขยะในเด็กจะปฏิบัติผ่านกิจกรรมให้ความรู้ คลิปการ์ตูน แต่สิ่งเหล่านี้อาจยังมีข้อจำกัดในแง่ของความสนใจของผู้เรียนตามธรรมชาติของเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว การศึกษานี้จึงเป็นการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมต่อการเพิ่มทักษะแยกขยะของเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 โดยศึกษากับเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ผลการศึกษาจะทำให้เด็กประถมศึกษาปีที่ 1 เกิดทักษะการคัดแยกขยะที่ดีขึ้นบนการเรียนรู้ที่เด็กมีความสนใจและมีส่วนร่วมกับการเรียนรู้

วัตถุประสงค์วิจัย

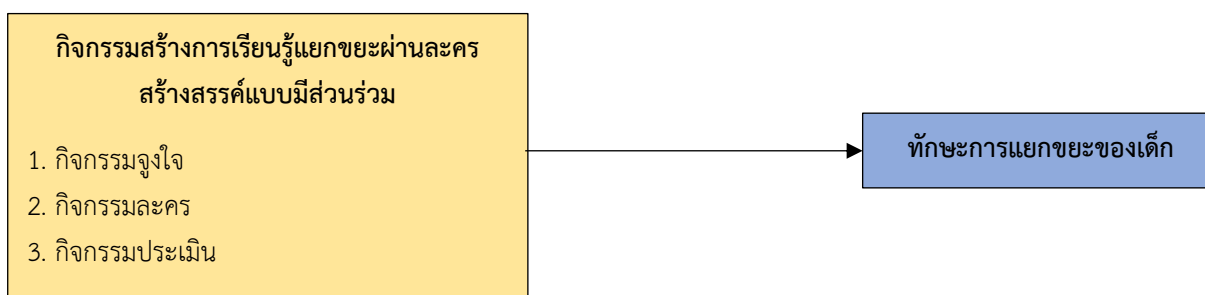
เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแยกขยะของเด็กก่อนและหลังได้รับกิจกรรมสร้างการเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม

สมมติฐานวิจัย

หลังได้รับกิจกรรมสร้างการเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างมีทักษะการแยกขยะดีขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ผู้วิจัยใช้สาระของเนื้อหาของขยะกับโลกร้อน การแยกขยะที่ถูกต้อง (สุภาภรณ์ ศิริโสภณา, 2553) และประยุกต์ใช้แนวคิดของการออกแบบกิจกรรมตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ (ราเชล แยมสุนทร, 2564) ได้แก่ การกำหนดกิจกรรมแรงจูงใจ กิจกรรมละครและกิจกรรมประเมินผล ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการวิจัยกึ่งทดลอง แบบกลุ่มเดียววัดก่อน-หลัง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษาได้แก่เด็กนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด จำนวน 20 คน กลุ่มตัวอย่างคือ เด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด ปีการศึกษา 2567 ทุกรายได้เลือกตัวอย่างแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์คัดเข้าคือ 1. พัฒนาการปกติ โดยการสอบถามประวัติจากครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลบ่อพลอย 2. ไม่มีตาบอดสี โดยการทดสอบการมองเห็นสีถึงขั้นก่อนเข้าร่วมกิจกรรม 3. มาโรงเรียนในวันดำเนินการวิจัย เกณฑ์คัดออกคือ ไม่ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม มีสมาธิสั้นโดยการสอบถามประวัติจากครู ในวันดำเนินการวิจัยมีเด็กไม่มาโรงเรียนจำนวน 1 คน และมีเด็กสมาธิสั้น 1 คน เหลือจำนวนตัวอย่างร่วมวิจัย 18 คน คิดเป็นร้อยละ 90

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองได้แก่ กิจกรรมสร้างการเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นกิจกรรมที่คณะผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามโดยมีเนื้อหาของขยะกับโลกร้อน การแยกขยะที่ถูกวิธี (สุภาพรณ ศิริโสภณา, 2553) ในส่วนกิจกรรมออกแบบตามขั้นตอนการจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์ (ราเชล แยมสุนทร, 2564) ได้แก่ การกำหนดกิจกรรมแรงจูงใจ กิจกรรมละครและกิจกรรมประเมินผล ซึ่งทั้งหมดมีรายละเอียดของละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม มีรายละเอียดดังตาราง

ตาราง 1 ขั้นตอนและกิจกรรมการเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนจัดกิจกรรม ละครสร้างสรรค์	รายละเอียดกิจกรรม	ระยะเวลา
กิจกรรมจูงใจ	1. พิธีกรแต่งตัวคอสตูมเปิดเพื่อให้เด็กตื่นตัวและสนใจ	10 นาที
	2. พิธีกรกล่าวทักทายเด็กเพื่อทำความคุ้นเคยและสร้างแรงจูงใจในการร่วมกิจกรรม	
	3. เด็กแต่ละคนร่วมกิจกรรมแยกขยะก่อนการเรียนรู้กับตัวละครที่แต่งกายเป็นสีเดียวกับถังขยะ ได้แก่ถังขยะทั่วไป ถังขยะเปียก ถังขยะรีไซเคิล และถังขยะอันตราย โดยผู้วิจัยสังเกตและบันทึกการแยกขยะของเด็กเป็นรายคน (การกำหนดประเภทขยะนี้ กำหนดให้สอดคล้องกับความสามารถของเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 ที่จะทำการแยกขยะโดยตนเองไม่เกิดอันตรายได้)	
	4. ให้รางวัลกับเด็กทุกคนที่ร่วมกิจกรรมแยกขยะ	
กิจกรรมละคร	5. คณะผู้วิจัยทำการแสดงละครที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้ภัยของขยะและการปลูกฝังการแยกขยะ ตัวละครแต่งตัวเป็น โลก สีของถังขยะ ตัวอย่างขยะ 4 ประเภทที่ไม่อันตรายขณะเด็กหยิบจับเช่น ขวด กระดาษ เนื้อหาละครจะแสดงเกี่ยวกับซึ่งโลกจะถูกคุกคามโดยขยะ ตัวละครถึงขยะจะปรากฏตัวพยายามและต่อสู้กับขยะ แต่สู้ไม่ได้ จนร้องขอให้เด็กๆ เข้าร่วมเก็บขยะใส่ถังขยะ หากใส่ผิดประเภท ตัวละครถึงขยะจะมีปฏิกิริยาที่แสดงออกว่าใส่ผิดประเภทเพื่อให้เด็กเรียนรู้การใส่ถังถูกต้องและโลกจะมาแสดงความขอบคุณเด็กๆต่อไป	20 นาที
กิจกรรมประเมินผล	6. พิธีกรสรุปสาระเกี่ยวกับขยะและการแยกโดยการให้เด็กช่วยตอบคำถามการแยกขยะที่ถูกต้อง	10 นาที

ขั้นตอนจัดกิจกรรม ละครสร้างสรรค์	รายละเอียดกิจกรรม	ระยะเวลา
	7. พิธีกรให้เด็กการแยกขยะหลังเรียนรู้ละครสร้างสรรค์ของเด็กเป็นรายคนเพื่อทำการประเมินทักษะการแยกขยะหลังจัดกิจกรรมละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม	

กิจกรรมละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมนี้ ได้รับการตรวจสอบตรวจสอบดัชนีความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ (Content validity index) โดยครูโรงเรียนประถมศึกษาและพยาบาล จำนวน 3 ท่าน มีค่า ดัชนีความตรงตามเนื้อหา = 1 ผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1 แบบบันทึกข้อมูลทั่วไปของกลุ่มอย่างได้แก่ เพศ ประสบการณ์เรียนรู้การแยกขยะ

2.2 แบบสังเกตทักษะการแยกขยะ เป็นแบบตรวจสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ข้อ คำถามคือ เด็กสามารถแยกขยะแต่ละประเภทได้ถูกต้องหรือไม่ มีคำตอบให้ลงผลการสังเกตคือ แยกขยะถูกต้องทุกประเภท แยกขยะถูกต้องบางประเภท และแยกขยะไม่ถูกต้องเลย ตรวจสอบดัชนีความตรงตามเนื้อหาของเครื่องมือ (Content validity index) โดยครูโรงเรียนประถมศึกษาและพยาบาล จำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา = 1 ผ่านเกณฑ์ที่ยอมรับได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับโลกไร้ขยะ การแยกขยะ เพื่อทำความเข้าใจเนื้อหาทั้งหมด
2. ศึกษาธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อจะได้เข้าใจและเลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับการสร้างทักษะการแยกขยะในเด็กวัยนี้
3. ศึกษาแนวคิดละครสร้างสรรค์ ขั้นตอนการออกแบบกิจกรรมละคร และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม
4. ประชุมทีมผู้วิจัยเพื่อร่วมกันสร้างบทละครเกี่ยวกับโลกไร้ขยะ การแยกขยะผ่านกิจกรรมละครสร้างสรรค์โดยการมีส่วนร่วมของเด็ก โดยเน้นเนื้อหากระชับ เข้าใจง่าย กำหนดตัวละครให้เด็กสนใจ แต่งกายตามความสนใจของเด็ก และมีระยะเวลาเหมาะสม
5. ตัวแทนผู้วิจัยปรึกษาพยาบาลในชุมชนเพื่อขอคำแนะนำในการเลือกสถานที่ที่จะทำกิจกรรม ซึ่งได้คำแนะนำคือศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลบ่อพลอย อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด เนื่องจากมีเด็กจำนวนไม่มาก อยู่ในชุมชน และอยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาลตำบลบ่อพลอยซึ่งพยาบาลชุมชนสามารถช่วยประสานให้คณะผู้วิจัยเข้าทำกิจกรรมได้ไม่ยากมากนัก
6. พยาบาลชุมชนช่วยประสานกับนายกเทศบาลตำบลบ่อพลอยเนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป้าหมายอยู่ในความดูแลของเทศบาลตำบลบ่อพลอย เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้เข้าทำกิจกรรมวิจัยกับเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และได้รับอนุญาตให้เข้าทำกิจกรรมได้ โดยเจ้าหน้าที่เทศบาลตำบลบ่อพลอยช่วยแจ้งไปยังครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลบ่อพลอยเพื่อให้ความร่วมมือในการวิจัย
7. ตัวแทนผู้วิจัยเข้าพบครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลบ่อพลอยเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย การจัดกิจกรรมการวิจัย เปิดโอกาสให้ครูซักถามและนัดหมายวันเวลาในการดำเนินกิจกรรม
8. คณะผู้วิจัยจัดหาและสร้างอุปกรณ์เพื่อจัดกิจกรรมละครให้ครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด และทำการซักซ้อมบทละครก่อนการแสดงจริง
9. คณะผู้วิจัยกำหนดผู้ที่ทำการประเมินทักษะการแยกขยะของเด็กนักเรียน จำนวน 2 คน จากนั้นทำการตรวจสอบความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน โดยการทดลองให้ผู้ทำการประเมินทั้ง 2 คน ให้คะแนนกับตัวอย่างสถานการณ์ผู้ทิ้งขยะจำนวน 10 ครั้ง นำคะแนนมาหาค่า Cohen's Kappa = 1 ซึ่งมากกว่า 0.75 หมายความว่าผู้ทำการประเมินทักษะการแยกขยะของนักเรียนทั้ง 2 คน มีความสอดคล้องในการประเมินระดับดีมาก (นพดล สุชาติ, 2556)

10. ดำเนินกิจกรรมการทดลองในวันที่ 4 มิถุนายน 2564 ณ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลบ่อพลอย เวลา 08.30 - 09.15 น โดยมีครูของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลบ่อพลอยร่วมสังเกตการณ์อยู่ตลอดเวลา (ดังตัวอย่างภาพกิจกรรมในหน้าถัดไป ซึ่งผู้วิจัยได้รับอนุญาตจากครูแล้ว และทำการปกปิดใบหน้าและชื่อของทุกคนในภาพ) หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองแล้ว คณะผู้วิจัยทำการช่วยดูแลและเล่นเพื่อเสริมพัฒนาการเด็กต่อจนถึงเวลา 12.00 น

11. นำผลการประเมินทักษะการแยกขยะก่อนและหลังได้รับกิจกรรมสร้างการเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมมาลงข้อมูลในโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล SPSS 24 ซึ่งเป็นโปรแกรมที่มีลิขสิทธิ์ถูกต้อง

ภาพ 2 ตัวอย่างกิจกรรมสร้างการเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม

วิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยความถี่และร้อยละ เปรียบเทียบทักษะการแยกขยะของเด็กก่อนและหลังได้รับกิจกรรมสร้างการเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมด้วยสถิติ McNemar test โดยการยุบรวมคำตอบเหลือเพียงสองคำตอบคือ 1) แยกขยะถูกต้องทุกประเภท 2) แยกขยะถูกต้องบางประเภท / แยกขยะไม่ถูกต้องเลย

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้มีการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่างโดยชี้แจงรายละเอียด ครอบคลุมข้อมูลต่อไปนี้ 1) ชื่อและข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจัย 2) วัตถุประสงค์ และประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย 3) ขั้นตอนการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ไม่มีการระบุชื่อของผู้ตอบแบบสอบถามในแบบสอบถาม 4) การเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ 5) การเสนอผลงานวิจัยในภาพรวม 6) สิทธิที่จะตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการวิจัย หรือสิทธิที่จะถอนตัวออกจากการวิจัยได้ตลอดเวลา โดยไม่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของผู้ตอบแบบสอบถามและข้อมูลทั้งหมดจะถูกทำลายภายใน 6 เดือน ภายหลังจากที่ผลการวิจัยได้รับการเผยแพร่แล้ว

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไป

ตาราง 2 ข้อมูลทั่วไป (n = 18)

ข้อมูล	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	10	55.56
หญิง	8	44.44
ประสบการณ์การเรียนรู้การแยกขยะ		
เคย	2	11.12
ไม่เคย	16	88.88

จากตาราง 2 กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 กว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 55.56 ส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์การเรียนรู้การแยกขยะมาก่อน คิดเป็นร้อยละ 88.88 ดังตารางที่ 2

2. การเปรียบเทียบทักษะคัดแยกขยะก่อนและหลังได้รับกิจกรรมสร้างการเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม

ตาราง 3 เปรียบเทียบทักษะคัดแยกขยะก่อนและหลังได้รับกิจกรรมสร้างการเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม (n = 18)

ทักษะการคัดแยกขยะ	ก่อน		หลัง		p – value (one-tailed)
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
แยกขยะถูกต้องทุกประเภท	2	11.12	18	100.00	<.001
แยกขยะถูกต้องบางประเภท / แยกขยะไม่ถูกต้องเลย	16	88.88	0	00.00	

จากตาราง 3 หลังได้รับกิจกรรมสร้างการเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วม กลุ่มตัวอย่างมีทักษะการแยกขยะดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า เมื่อได้รับกิจกรรมสร้างการเรียนรู้แยกขยะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมแล้ว กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 มีการเปลี่ยนแปลงของทักษะการแยกขยะในทางที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาในครั้งนี้เกือบร้อยละ 90 ไม่เคยมีประสบการณ์

การเรียนรู้แยกขะมาก่อนและยังเป็นเด็กในช่วงวัยที่ไม่อยู่นิ่ง มีความอยากรู้อยากเห็น ชอบสำรวจสิ่งต่าง ๆ รอบตัว ช่างซัก ช่างถาม เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงจากกิจกรรมหลายๆอย่างโดยเฉพาะการเล่นที่ตนเองได้มีส่วนร่วม (March March, 2020) เมื่อได้รับกิจกรรมการเรียนรู้แยกขะผ่านละครสร้างสรรค์ซึ่งเป็นกระบวนการเรียนรู้ทางเลือกใหม่ที่ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนได้ในหลากหลายมิติทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอันเนื่องมาจากละครสร้างสรรค์เป็นกระบวนการเรียนรู้ ที่เปิดโอกาสทางความคิด จินตนาการ ผ่านการแสดงออกทางภาษาและการเคลื่อนไหวร่างกายอย่างมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มตามบทบาทอย่างมีอิสระ (ลิขิต ใจดี และ กุสุมา เทพรักษ์, ม.ป.ป) เมื่อผู้วิจัยออกแบบกิจกรรมละครสร้างสรรค์ให้มีการแต่งตัวเป็นสัตว์หรือขะหรือถึงขะที่มีเนื้อหาเรียวร้อยเกี่ยวกับโลกร้อนจากขะ ทำให้กลุ่มตัวอย่างเกิดความสนใจและจดจำกับเหตุการณ์ในละครที่ต้องแยกขะให้ถูกต้องได้มากขึ้น นอกจากนี้กิจกรรมละครยังออกแบบให้กลุ่มตัวอย่างได้มีการแยกขะก่อนการเข้าร่วมและระหว่างดำเนินกิจกรรมซึ่งการให้กลุ่มตัวอย่างร่วมช่วยแยกขะในระหว่างร่วมกิจกรรมเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ย่อมจะส่งผลดีต่อการจดจำตามหลักพีระมิดการเรียนรู้ (Dale, 1969 อ้างใน กฤษณพงษ์ เลิศบารุงชัย, 2019) ที่กล่าวว่า การฝึกปฏิบัติจะทำให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่จดจำข้อมูลได้ถึง 90% เด็กที่ร่วมการแยกขะจึงจดจำวิธีการแยกขะได้มากขึ้น ทำให้คงความเข้าใจและสามารถแสดงออกเป็นทักษะการแยกขะได้ถูกต้องในหลังการเข้าร่วมกิจกรรมทดลองได้ในที่สุด

การศึกษานี้ช่วยให้เห็นว่า การสร้างการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะในเด็กระดับประถมศึกษาปีที่ 1 นั้นสามารถปฏิบัติผ่านกิจกรรมละครสร้างสรรค์ได้อีกทางหนึ่ง หากแต่ต้องมีการคิดออกแบบละครให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก สิ่งสำคัญคือการศึกษาในครั้งนี้ช่วยขยายพื้นที่พรมแดนของความรู้เกี่ยวกับการสร้างจิตสำนึกหรือทักษะการแยกขะในกลุ่มเด็กปฐมวัย ซึ่งที่ผ่านมาจะมีการศึกษาโดยใช้สื่อการสอนที่หลากหลายเช่น การวิจัยพัฒนาอนิเมชั่น (วิษยุตม์ มณีโชติ, 2560) รวมถึงการวิจัยโดยสื่อเอกสารอื่นๆ อย่างไรก็ตามการออกแบบละครสร้างสรรค์แยกขะนั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้วิจัยต้องเข้าใจขั้นตอนการสร้างกิจกรรมตามหลักของละครสร้างสรรค์ซึ่งจะทำให้ละครนั้นมีกิจกรรมที่เหมาะสมกับความสนใจและการเรียนรู้ของเด็กมากที่สุด นอกจากนี้ละครต้องใช้ผู้แสดงเยอะ จึงควรต้องคำนึงถึงความพร้อมของทีมวิจัยด้วยเช่นกัน

การนำผลวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติว่า ในหน่วยงานที่มีความพร้อมการออกแบบละครสร้างสรรค์ครูสามารถนำกิจกรรมสร้างการเรียนรู้แยกขะผ่านละครสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมนี้ไปฝึกทักษะการแยกขะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมแยกขะที่ดีในอนาคตของเยาวชนต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

สามารถทำการวิจัยออกแบบละครสร้างสรรค์เพื่อการฝึกทักษะอื่นๆในเด็กปฐมวัยได้เช่น การหลีกเลี่ยงสารเสพติด / การพนัน รวมถึงการมีพฤติกรรมสุขภาพที่ดี เป็นต้น

รายการอ้างอิง

- กฤษณพงษ์ เลิศบารุงชัย. (2019). *พีระมิดแห่งการเรียนรู้ (Cone of Learning)*. สืบค้นเมื่อ เมื่อ 5 มิถุนายน 2567 จาก <https://touchpoint.in.th/cone-of-learning/>
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2566). *รู้เท่าทันปัญหาโลกร้อน*. สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม จาก <https://shorturl.at/q946R>
- นพดล สุชาติ. (2556). *KAPPA test of Agreement*. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/395368>
- ปวีณา พาณิขยพิเชฐ. (2563). *ลดโลกร้อนด้วย zero waste*. สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2567 จาก <https://shorturl.at/tpZvX>

- มนนภา เทพสุด และ ขนิษฐา ชัยรัตน์วรรณ. (2567). ภาวะโลกร้อน: ภัยคุกคามร้ายแรงที่ถูกขับเคลื่อนบนโลกยุคอุตสาหกรรม. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 29(2), 96-113.
- ราเชล แยม์สุนทร. (2564). ละครสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาซอร์ฟสกีล. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 4(4), 305-318.
- ลิขิต ใจดี และกุสุมา เทพรักษ์. (ม.ป.ป). *ละครสร้างสรรค์: กระบวนการเรียนรู้ทางเลือกใหม่ที่สอดคล้องกับทิศทางการศึกษาของชาติ*. สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม. จาก <https://shorturl.at/jfSsl>
- วิษุฒม์ มณีโชติ. (2560). *การออกแบบนิเมชัน 3 มิติเพื่อสร้างจิตสำนึกในการทิ้งขยะสำหรับเด็กอายุ 10 -12 ปี*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการออกแบบสื่อวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยนเรศวร
- ศูนย์ภูมิอากาศ กรมอุตุนิยมวิทยา. (2567). *ภาวะเรือนกระจก (Greenhouse effect)*. สืบค้นเมื่อ 26 พฤษภาคม 2567 จาก <http://climate.tmd.go.th/content/article/10>
- สุภาภรณ์ ศิริโสภณา. (2553). ลดโลกร้อนด้วยการแยกขยะและใช้ถังขยะแยกประเภท. *วารสารหน่วยวิจัยวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้*, 1(1), 54-60.
- March March. (2020). *พัฒนาการของเด็กประถมศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 27 พฤษภาคม 2567 จาก <https://prezi.com/p/8emwa4r3eksx/present>